Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

27.4.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

HE 37/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tuloverolain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tuloverolain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia väliaikaisesti siten, että matkakuluvähennyksen enimmäismäärä korotettaisiin 7 000 eurosta 8 400 euroon. Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuonna 2022 kilometrikohtaisen matkakuluvähennyksen määrä omalla autolla kuljettaessa olisi 0,30 euroa kilometriltä ja käyttöetuautolla kuljettaessa 0,24 euroa kilometriltä silloin, kun halvimpana kulkuneuvona pidetään muuta kuin julkista kulkuneuvoa.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Kompensaatiotoimenpiteissä kiinnitettävä huomiota kohdistumiseen

Hallituksen esityksen mukaisesti muutoksilla on tarkoitus kompensoida polttoaineen hinnan nousua henkilöille, jotka tarvitsevat autoa asunnon ja työpaikan välisiin matkoihin ja jotka vastaavat polttoainekustannuksistaan itse. Muutoksilla on tarkoitus sekä vastata polttoaineen hinnan nousun aiheuttamiin lisäkustannuksiin että tukea verovelvollisten työn tekoa. Muutokset matkakuluvähennyksessä vaikuttavat noin 594 000 ihmisen verotukseen.

Hallituksen esityksen periaatteet ovat oikeat ja esitys yrittää vastata todelliseen ongelmaan. Energian hintojen nousu on ollut merkittävää erityisesti sähkössä ja polttonesteissä. Polttonesteiden hinnan kasvuun on vaikuttanut erityisesti raakaöljyn maailmanmarkkinahintojen nousu. Käynnissä oleva Ukrainan sota on jatkanut hintojen nousukehitystä. Hallitus linjasi energian hintojen nousun kompensaatiotoimista helmikuussa 2022. Poliittisella päätöksenteolla oli väistämättä kiire. Tiukasta aikataulusta seurasi kaksi asiaa. Ensinnäkin politiikkavalinta ohjautui verotukseen, koska tuloverotuksen parametreja on mahdollista säätää nopealla aikataululla. Toisaalta verotuksen käyttäminen johtaa siihen, että taloudellinen tuki verovähennyksen kasvattamisen muodossa kohdistuu kaikille autoa työmatkoihin käyttäville.

Jos katsomme vuoden 2020 verotuksen tietoja, kodin ja työpaikan välisiä matkakustannuksia vähensi tuloluokissa 0–49 000 euroa yli 560 000 ihmistä ja tuloluokissa 50 000 euroa tai enemmän yli 220 000 ihmistä. Tarkennettakoon, että luvut pitävät sisällään kaikki kodin ja työpaikan

välisiä matkakustannuksia vähentäneet, joten saajien kokonaislukumäärä on suurempi kuin hallituksen esityksen soveltamisala. Hallituksen esityksessä on myös todettu, että verotuksen keventävä vaikutus on euromääräisesti suurin tulodesiilissä 10 eli suurituloisilla kotitalouksilla. Vaikutus on suhteellisesti suurin tulodesiilissä 8. Tulonjaollisesta näkökulmasta matkakuluvähennyksen muuttaminen veroista tehtäväksi vähennykseksi olisi palvellut paremmin esityksen tavoitteita.

Esitys pienentää staattisesti arvioituna vuoden 2022 tasossa verotuloja yhteensä noin 143 miljoonalla eurolla. Summaa voidaan pitää merkittävänä, vaikka verotuloja alentava vaikutus on väliaikainen vuodelle 2022. Verotuottojen muutos ei myöskään näy valtiontalouden kehyksissä.

Merkitystä tulee antaa myös esityksen ilmastopoliittiselle puolelle. Nyt käsillä olevan esityksen voidaan ajatella välillisesti olevan tuki fossiilisille polttoaineille. Tämä siitä huolimatta, että sähköautojen määrä on ollut kasvussa ja osa työmatkoihin käytetyistä autoista on myös sähkökäyttöisiä. Vuoden 2021 lopussa liikennekäytössä olevista henkilöautoista bensiinikäyttöisiä oli 68 prosenttia, dieselkäyttöisiä 27 prosenttia ja sähkökäyttöisiä yksi prosentti. Matkakuluvähennys ei riipu auton käyttövoimasta tai kuluista, joten vähennyksen kasvattaminen ei vaikuta kannustimiin vaihtaa autoa vähäpäästöisempään. Matkakuluvähennyksen kasvattaminen ei ole kuitenkaan ilmastopoliittisesta näkökulmasta yhtä ongelmallinen kuin jakeluvelvoitteen laskeminen tai polttoaineverotuksen yleinen kevennys.

Esityksen periaatteet ovat kannatettavia. Kun halutaan kompensoida äkillistä sekä yllättävää energian hintojen nousua, niin esityksen kaltaiset täsmäkeinot ovat parempia kuin esimerkiksi yleiset verokevennykset. Verojaoston tulisi painottaa lausunnossaan energiakriisin kompensaatiotoimenpiteiden kohdistumisen tärkeyttä ja tämän lisäksi esityksen vaikuttavuutta sekä ilmastopoliittista näkökulmaa. Kompensaatio tulee ensisijaisesti kohdistaa heihin, jotka tosiasiassa tarvitsevat tukea energian hintojen nousun vuoksi.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry